

Гудима В. В. Міжнародні стандарти формування суддівського корпусу. *Актуальні наукові і прикладні проблеми сучасності:* Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 10.12.2020 р.). Львів: Львівський університет бізнесу та права, Львівський професійний коледж готельно-туристичного та ресторанного сервісу, Východoeurópska agentúra pre rozvoj p.o. (Словаччина), 2020.

Гудима Віталій Валерійович

викладач кафедри судоустрою, прокуратури та адвокатури,
Львівський університет бізнесу та права

<https://orcid.org/0000-0001-6708-3910>

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФОРМУВАННЯ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ

За результатами аналізу літературних джерел за проблемою [1–13] можна стверджувати, що:

1. У положеннях Конституції України, Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (від 02.06.2016 р. № 1402-VIII із змінами і доповненнями), основні міжнародно-правові документи (Основні принципи незалежності судових органів (схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 р.), Європейська хартія про закон “Про статус суддів” (прийнята Радою Європи 10.07.1998 р.) розкривається ключова роль і аспекти стосовно ефективної реалізації (забезпечення) принципу судової незалежності.

2. У вищезазначених міжнародних документах досить тісно і чітко переплітаються такі 2-ва аспекти: 1 аспект – загальний порядок і процедура формування (комплектування) суддівського корпусу, побудованого на демократичних засадах; 2 аспект – ефективність реалізації (забезпечення) принципу судової незалежності.

3. Незалежність суду (судді) є досить вразливою з огляду на саму процедуру формування (комплектування) суддівського корпусу (на всіх, без виключення, етапах), виходячи із певної (на думку вчених-юристів і практиків, навіть досить широкої) можливості для зловживання і маніпулювання таким

процесом (процедурою) з боку влади як законодавчої, так і виконавчої. Тут важливе значення має суспільний контроль за якістю формування суддівського корпусу і якістю професійної роботи суддів (як однієї з головних передумов забезпечення якості функціонування судової системи). Поряд з тим, актуальності і особливого значення набуває такий 3-й аспект у цьому напрямі, як забезпечення ефективності підготовки (спеціальної, професійної) фахівців всіх, без виключення, суміжних юридичних професій; забезпечення ефективного застосування європейського і міжнародного права на практиці, а також налагодження (ефективної взаємодії, конструктивного діалогу) з/між міжнародними судовими інституціями є актуальними, доцільними, важливими і необхідними завданнями для національної правової системи.

4. Запровадження міжнародних стандартів у процедуру формування (комплектування) суддівського корпусу передбачено також і міжнародними (європейськими) договорами України, в яких досить чітко зазначено, що законодавча, виконавча та судова гілки влади повинні перебувати у ефективній взаємодії, при чому така взаємодія і співпраця (за будь-яких обставин і подій) має обов'язково гарантувати незалежність судової гілки влади.

5. Сьогодні чинне законодавство України (щодо формування (комплектування) суддівського корпусу) в аспекті демократичних засад відповідає (певною мірою) міжнародно-правовим нормам, однак деякі питання (окремі аспекти) потребують певного удосконалення (доопрацювання) та належної регламентації (правової), зокрема – необхідно: 1) запровадити механізм підзвітності членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (<https://vkksu.gov.ua/>) та Вищої ради правосуддя (<https://hcj.gov.ua/>) Раді суддів України (далі – РСУ) (<http://rsu.gov.ua/>); 2) запровадити дієвий і ефективний механізм стосовно процесу та етапів організації і контролю (попереднього, поточного, заключного) за виконанням рішень: а) Ради суддів України; б) З'їзду суддів України; 3) підвищити активність і якість суддів у сфері суддівського самоврядування, а також значно покращити ефективність: а) комунікації між судовою владою (судьями), ЗМІ та суспільством; б) систему і функціонування єдиного комунікаційного (інформаційно-довідкового) центру судової влади; 4) забезпечити належний правовий супровід суддів у справах, які пов'язані із захистом професійних прав, інтересів, гарантій; 5) покращити якість системи спеціальної (професійної) підготовки осіб (кандидатів) на посади суддів у Національній школі суддів України тощо.

6. Міжнародні стандарти формування корпусу професійних суддів (у контексті забезпечення гарантій незалежності суду та суддів в Україні) доцільно систематизувати (у 4-и групи) і виділити: стандарти, які визначають процедуру добору кадрів на посаду судді – 1 група; стандарти, що визначають вимоги до

кадрів, що претендують на посаду судді – 2 група; стандарти, якими визначено особливості професійної (спеціальної) підготовки суддів – 3 група; стандарти, що визначають гарантії у ході виконання судьями покладених на них посадових обов’язків – 4 група.

7. Необхідно внести зміни до Закону “Про судоустрій і статус суддів” (від 02.06.2016 р. № 1402-VIII із змінами і доповненнями): а) доповнити ч. 4 ст. 69 “Вимоги до кандидатів на посаду судді”, рекомендується окремим абзацом 2, в якому чітко визначити і розкрити обставини (тобто конкретизувати поняття істотного дисциплінарного проступку), що унеможливають призначення на посаду судді (суддів); б) наступним кроком – доповнити ч. 4 ст. 69 Закону “Про судоустрій і статус суддів” після слів “4. Не може претендувати на посаду судді ... за вчинення істотного дисциплінарного проступку” такими словами: “крім випадків, визначених абзацом 2 ч. 4 ст. 69 цього Закону”. У цьому напрямі є відповідні напрацювання (рекомендації).

Список використаних джерел:

1. Буроменський М., Сердюк О., Підкуркова І. *Суди у відносинах з журналістами та ЗМІ: посібн.для суддів / Проект “Україна: верховенство права”*; М. А. Консалтинг, Ltd; Ін-т прикладних гуманіт. досліджень. Київ, 2008. 64 с.

2. Коновалова Н. Т., Скриньковський Р. М. *Практичні питання застосування ст. 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення (прояв неповаги до суду) при здійсненні судочинства // Path of Science. 2019. Vol. 5, No 12. P. 1001–1010 [Slovak Republic]. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.53-2>.*

3. Кухта М. М. *Конституційно-правові засади формування корпусу професійних суддів: порівняльно-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Державний вищий навч. заклад «Ужгородський національний університет»*. Ужгород, 2019. 189 с.

4. Меліхова Ю. А. *Морально-професійна культура судді як філософсько-правова проблема: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12*. Харків, 2013. 19 с.

5. Опришко Л., Панкратова Л. *Основи судової журналістики: посібн. / Рада Європи, USAID*. Київ, 2016. 152 с.

6. Прилуцький С. В. *Формування корпусу професійних суддів України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10*. НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2003. 223 с.

7. *Система оцінки якості роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи: Розроблено та рекомендовано робочою групою з розробки системи оцінювання якості роботи суду за підтримки проекту USAID “Справедливе правосуддя”*. Київ, 2015. URL: <https://court.gov.ua/userfiles/sors15.pdf>.

8. Слободяник Н. С. *Розвиток демократичних засад у формуванні суддівського корпусу в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Національний університет «Одеська юридична академія»*. Одеса. 2019. 236 с.

9. *Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (із змінами та*

доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року: Ратифікована Законом України від 17.07.1997 р. № 475/97/-ВР (із змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

11. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

12. Основні принципи незалежності судових органів: Схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201#Text.

13. Європейська хартія про закон «Про статус суддів»: міжнародний документ прийнятий Радою Європи 10.07.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_236#Text.